

SPORT PŘED STO LETY

Ročníková práce

Školní rok **2018 / 2019**

Autor: Adam Včelař, IX. B
Konzultant: PhDr. Věra Střítecká

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem ročníkovou práci zpracoval samostatně a použil jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Ve Sloupě dne 23. 5. 2019	Adam Včelař
---------------------------	-------------

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce, za ochotnou pomoc a cenné rady při vypracování ročníkové práci. Další poděkování patří

OBSAH

ÚVOD	5
FOTBAL.....	6
OLYMPIÁDA.....	9
HOKEJ.....	10
SOKOL	11
ZÁVĚR.....	14
RESUMÉ	15
ZDROJE A SEZNAM LITERATURY.....	15

ÚVOD

Mám-li se zamyslet nad výročím vznikem Československé republiky, pokusím se jako sportovec napsat něco o nejdůležitějších momentech, které se udály v době jejího vzniku.

Jelikož je můj nejoblíbenější sport fotbal, věnuji rozsáhlejší část mé práce právě tomuto sportu. Období fotbalu před sto lety je považováno obecně jako nejslavnější. Zmíním se o prvním fotbalovém turnaji po konci první světové války, kterým je Pershingova olympiáda. Vzpomenu na nepovedený závěr našich fotbalistů na olympiádě v Antverpách, kde je vidět jak to dopadá, když se hraje s pocitem křivdy. Přidám něco o populární Klapzubově jedenáctce a porovnáím fotbal před sto lety s tím z dnešní doby.

V části věnované olympiádě v Antverpách jmenuji například zapomenuté sporty a jiné zvláštnosti tehdejších her.

V práci se dále budu věnovat historii hokeje, řeknu něco o první účasti Československa na hokejovém turnaji, který se odehrál v roce 1908 v Chamonix a povím něco o vzniku zámořské NHL. Popíšu nelehké začátky naší reprezentace nebo tehdejší velké rozdíly mezi světovým a naším hokejem.

A na konec se zmíním o spolku Sokol a o tom, jak vypadal v době války a po ní.

FOTBAL

Rozvoj fotbalu během první světové války stagnoval. Válka zavlekla na bojiště většinu předních hráčů a rozvrátila tak pravidelné fotbalové soutěže. V jejím průběhu došlo také k osmnácti měsíčnímu výpadku sérií vzájemných zápasů pražských „S“.

V roce 1918 vzniká Československá republika. Ještě chvíli potrvá, než se zaběhnou všechny nové pořádky nejen v novém státě, ale i v naší kopané. Je to poprvé, kdy čeští, moravští a brzy i slovenští fotbalisté začnou reprezentovat svou vlastní zemi.

První turnaj, který se v Evropě uskutečnil po konci války, byla takzvaná Pershingova olympiáda. Je pojmenována po generálovi amerických vojsk a do fotbalového turnaje jsou přizvány pouze týmy vítězných zemí. Turnaj se koná v Paříži a francouzské mužstvo je považováno za favorita. Československo vyslalo reprezentační mužstvo tvořené především hráči Sparty a Slavie. Na úvod turnaje narážíme na favorizovaný tým Belgie, ale naši reprezentanti se soupeře nezaleknou a po skvělém výkonu vítězíme 4:1. Předvádíme vše, co český fotbal v této době zdobí, góly dávají naši útočníci „šajtlí“, „bodlem“ a také za využití (už téměř patentované) české uličky. Jen málokdo si naše fotbalisty hrající pod novým názvem nedávno vzniklé republiky spojuje s výběrem, který zvítězil ve Francii před osmi lety. Jediné, co máme s tehdejšími výběrem společného, je útočník Václav Pilát a trenér John Madden, pamětníci tehdejšího vítězství. Pro soupeře jsme výběrem neznámé, nedávno ještě neexistující země. Je to pro nás výhoda, které dokážeme využít. K zápasu se Spojenými státy, které porážíme 8:2, se váže zábavná historka: Jeden z našich hráčů se během hry oboří česky na kanadského rozhodčího Billyho a ten mu odpoví česky s moravským akcentem: „Neštěká mi tu jako pések! To bel hrubé faul!“. Po zápase si hráči s rozhodčím popovídají a zjistí, že jeho rodina, která odešla před válkou za oceán, pocházela z Prostějovska.

Naším třetím soupeřem je právě kanadský tým. Vítězíme 3:2 a jsme ve finále. Tam nás čekají Francouzi, nejlepší mužstvo Evropy, které už léta nikdo neporazil. V dramatickém finále s Francouzi jdou naši do vedení Vaníkovým gólem, ale soupeř do poločasu obrátí skóre. Až 11 minut před koncem z mocné ofenzivy Janda vyrovná. A sto vteřin před posledním hvizdem se tentýž muž stane autorem vítězného gólu na 3:2.

Vítězové nad Francií

Kapitán Vaník

V srpnu 1920 se uskuteční v belgických Antverpách první poválečné olympijské hry. Účastní se jich většina světových fotbalových velmocí. Československá reprezentace je po loňském triumfu na Pershingově olympiádě vnímána jako spolufavorit turnaje. Nastupujeme v pruhovaných červeno-bílých dresech a modrých trenýrkách, ale ještě bez dalších státních symbolů.

Turnaj je vměstnaný do pouhých šesti dnů, ve kterých nás čekají čtyři těžké zápasy. Ve třech zápasech porážíme postupně zásluhou Jandy Očka, slávisty Vaníka, nestárnoucího Piláta, kapitána Peška a dalších, týmy Jugoslávie, Norska a Francie. Ve finále nás čekají domácí Belgičané. Ti odehráli o jeden zápas méně a stojí za nimi hodně živé domácí publikum. Naši reprezentanti jsou vyčerpaní z neustálých přesunů a před finále i podráždění. Situaci nezlepší ani zpráva, že finálový duel povede anglický sudí Lewis. Naše výprava vzpomíná na jeho nepovedené rozhodování před několika lety, ve kterém měl (údajně) poškodit náš tým. Podáváme proti rozhodčímu protest, ale ničeho tím nedocílíme.

Naši hráči do zápasu nastupují s pocitem křivdy, která je však pouze v jejich hlavách. Hraje se tvrdě na obou stranách. Rozhodčímu Johnu Lewisovi je neuvěřitelných 66 let, ale přes veškeré zkušenosti se mu utkání začíná rychle vymykat z rukou. Po několika „chybně“ odpískaných situacích naši ztrácí koncentraci a jsou si jisti, že je rozhodčí proti nim. Po vyloučení našeho Steinera nařizuje rozhodčí proti československému mužstvu pokutový kop. V tu chvíli „bouchnou saze“ kapitánovi našeho týmu Káďovi. Svolává mužstvo a na protest proti rozhodování zápasu odvádí náš tým do kabin. Naše družstvo je nakonec diskvalifikováno z celého olympijského turnaje, neodvážíme si tak ani stříbrné

medaile. Náš fotbal byl opětovně přijat do řad FIFA až rok poté po omluvě na adresu Belgie a Anglie. K dalšímu utkání obou národních mužstev došlo až v roce 1927. Na Spartě tehdy znovu stanuli proti sobě kapitáni z nešťastného finále, podali si ruce – a Káďa se tentokrát omluvil osobně. Teprve v té chvíli byly definitivně zažehnány všechny následky zlé minuty z Antverp.

Z fotbalu se postupně stává společenský fenomén, který rychle překračuje dřevěné tribuny. V polovině 20. let vychází tenká knížka s podivným názvem Klapzubova jedenáctka, příběh otce Klapzuby, který má jedenáct synů, z nichž vytvoří neporazitelný fotbalový tým. Jejím autorem je fotbalový fanoušek a novinář Eduard Bass, ilustruje ji Josef Čapek. Kniha se stává mimořádně populární, je dokonce zfilmována. Bass se inspiroval i několika fotbalovými legendami. Před obrazem „táty“ Klapzuby je podle všeho „dědek“ John Madden, tehdejší trenér Slávie a naší reprezentace. Oba milují fotbal a také dýmku, literární postava ji dokonce během jednoho zápasu překousne, stejně jak se to stalo Maddenovi. Jestli jsou Klapzubáci alespoň částečně inspirovaní skutečnými postavami, je otázka. U další slavné knihy, Poláčkových Mužů v ofsajdu, o tom ale nemůže být pochyb.

Fotbal se za poslední století velice změnil. Od výstroje až po samotný styl hry. Preferovaná taktika většiny týmů v minulém století byla sestava až s 5 až 7 útočníky, výrazný rozdíl od dnešního fotbalu, kde formace s osamoceným, tzv. hrotovým útočníkem nejsou žádná novinka. Jako jeden z největších rozdílů můžeme považovat plat. V dnešní době jsou fotbalisté dobře placeni, nejdražší smlouvy překračují 2 miliardy korun, před sto lety to však bylo jinak, hráči svoje fotbalové kariéry považovali spíše jako druhou práci, než jako hlavní přísun peněz, jak je tomu dnes. Přestupy fotbalistů také nejsou levná záležitost, nejdražší přestup zatím stál neuvěřitelných 6 miliard korun.

Porovnání kopaček a míče

Další velkou změnou je vizuální stránka hry, jako třeba výstroj nebo fotbalový míč. Staré míče byly těžké a vyrobené z prasečí kůže a kopačky byly spíše proto, aby hráči neběhali po hřišti bosi. V dnešní době jsou míče lehké, s trochou zkušeností se dá s míčem dělat nespočet neuvěřitelných věcí a moderní obuv tomu jen napomáhá, každá kopačka je speciálně upravená, aby splnila vysoké nároky moderního fotbalu.

OLYMPIÁDA

Necelých 18 měsíců po 1. světové válce se konaly v Antverpách od 20. srpna do 12. září roku 1920 7. letní olympijské hry. Z účasti na hrách byly vyloučeny státy poražené ve válečném konfliktu v čele s Německem a také Rusko. (Brzy se tato konstelace změnila a zakrátko se mohlo Německo ucházet o pořádání OH, k čemuž došlo v roce 1936). Nad stadionem v Antverpách poprvé vlála vlajka s pěti kruhy. Program her vycházel z rozhodnutí olympijského kongresu. V Antverpách se ještě udrželo pólo na koních, rugby union a přetahování lanem. Po olympijských hrách v Antverpách zmizelo přetahování lanem z programu her pro malou atraktivitu. Utkání totiž byla extrémně zdlouhavá a nudná – soupeře se často nepodařilo přetáhnout dlouhé desítky minut a diváci od sportu odcházeli.

Přetahování lanem

Významné bylo zařazení ledního hokeje, lukostřelby a znovu zařazení pozemního hokeje. Lední hokej probíhal poprvé a zároveň naposledy na letní olympiádě a od roku 1924 se hokejový turnaj hraje už jen jako součást zimních olympijských her. Československá výprava tehdy získala dva bronzy, z tenisu a ledního hokeje. O cenné stříbro se připravili

fotbalisté, kteří ve finálovém utkání s Belgií za stavu 0:2 opustili hřiště na protest proti zaujatému výkonu rozhodčího a byli diskvalifikováni.

HOKEJ

Hokej vypadal před sto lety také dosti odlišně. Stadiony byly menší, temnější. Po ledě se proháněli hráči menšího vzrůstu, hra byla pomalejší, proti dnešku primitivní a hokejisté měli minimální výbavu.

Od historické schůze, kdy byl 11. prosince 1908 slavnostně založen Český hokejový svaz, uběhlo sotva několik týdnů a čeští hráči se chystali změřit síly se soupeři na turnaji v Chamonix. Byl to vůbec první mezinárodní turnaj, kterého se česká hokejová reprezentace zúčastnila. První překvapení zažili hokejisté již ve vlaku. Kdesi za Ženevou přistoupil do vagonu muž s objemnou taškou a hokejkou. Vyklubal se z něj brankář belgické reprezentace. Ze zavazadla vybalil jakousi černou kulatou věc a české kolegy neustále přesvědčoval, že je to puk, se kterým se hraje. V Čechách se do té doby hrál totiž pouze tzv. Bandy hokej s tenisákem. Další vlnu údivu vzbudil belgický reprezentant poté, co začal předvádět svou brankářskou výstroj. Po příjezdu do Chamonix však údiv reprezentantů nekončil. Pořadatelé turnaje si je totiž spletli s Maďary, a tak se musel celý hrací plán bleskurychle rozlosovat znovu. Na ledovou plochu se čeští hráči dostali poprvé pouze hodinu před začátkem prvního utkání. Místo národních dresů si přes sebe natáhli slávistické dresy. V první mezinárodní konfrontaci čekal český tým výběr Francie. Když viděli francouzští hráči trénink českých soupeřů, nevěřili vlastním očím a udělali to, co se už dnes nevidí. Svým budoucím sokům se vydali poradit. S Francouzi prohráli 1:8 a prohráli také následující zápasy. Nabyté zkušenosti však byly k nezaplacení. Již o dva roky později ukázali Češi na světovém šampionátu v Berlíně, že cit pro černou desku s hokejkou mají hluboko v krvi. Od té doby stoupá český hokej výš.

Hokejová reprezentace v slávistických dresech z turnaje v Chamonix 1908

Dne 26. listopadu 1917 se světový lední hokej navždy změnil, vznikla hokejová NHL. Předchůdcem NHL byla NHA, ta byla založena už v roce 1909, jenže odchod hráčů do války přinesl problémy a nakonec i zánik. Čtyři týmy a hráči bez helem, takový byl začátek NHL. Až během následujícího století se NHL vyvinula v nejprestižnější hokejovou ligu světa. Nyní už je klubů 31 a stále se hraje o slavný Stanley Cup.

SOKOL

Sokol představoval už od 60. let 19. století masové tělovýchovné hnutí. Zprvu byl pouze záležitostí mužskou, manželky se však nedaly, a aby zabránily vysedávání svých manželů po cvičení u piva, vymohly si rozšíření tělovýchovného hnutí o ženskou složku. Kromě tělovýchovných a sportovních aktivit představoval tehdy Sokol též složku brannou. Při vzniku samostatné republiky vystupovali Sokolové jako organizační a bezpečnostní složka.

Sokol (česká obec sokolská) je označením českého tělocvičného spolku, který v historii české a slovenské tělovýchovy zaujal pozici nejen největší, ale také nejúspěšnější tělovýchovné organizace. Za zakladatele Sokola jsou považováni dr. Miroslav Tyrš, profesor Univerzity Karlovy, a podnikatel Jindřich Fügner. Oba zakladatelé spolku od počátku propagovali jeho naprostou apolitičnost a kladli si za cíl fyzický a morální růst českého národa, program všestranného rozvoje člověka. Svět tělovýchovy Sokol obohatil výstavbou závodních drah, sportovních hřišť a tělocvičen (sokoloven), které se staly neoddělitelnou součástí každého českého a moravského města nebo větší obce.

Sokolský duch vládl za první světové války i v československých legiích. Za svou pomoc při vzniku Československa byl Sokol často nazýván národním vojskem. Díky českým emigrantům a sokolské misi se hnutí rozšířilo do zemí západní Evropy, USA a ostatních slovanských zemí. Po vypuknutí první světové války narukovalo mnoho sokolů do armády. V sokolských jednotkách zůstali jen starší muži, ženy, dorostenci a žáci. Svoji loajalitu Rakousku-Uhersku se Sokol snažil dát najevo zapůjčením sokoloven pro vojenské lazarety. V roce 1915 došlo k rozpuštění sokolského ústředí. Řízení převzal časopis Sokol. V československých legiích nadále vládl sokolský duch, sokolský řád, oslovení bratře a sokolský pozdrav „Nazdar“. V době války sokolové hlídali vlaková nádraží a projíždějící vlaky, zabavovali zbraně, konali strážní službu, zabezpečovali sklady potravin a bránili rabování a krádežím.

Členové Sokolu v roce 1918

Po první světové válce se konal roku 1920 VII. všesokolský slet na Letné. Sletu věnoval velkou pozornost prezident republiky T. G. Masaryk, který přijížděl na sletová cvičení z blízkého Pražského hradu na koni. Na hlavní tribuně sledoval sletová vystoupení s manželkou Charlottou Garrigue Masarykovou.

Prezident Masaryk s manželkou

Diváci na všesokolském sletu

Období první republiky, které trvalo pouhých 20 let, přineslo Sokolu zadostiučinění za dlouhodobé usilování o naši státní samostatnost a zároveň příznivé ovzduší pro nebývalý rozvoj. Sokol se stal opravdu celonárodní organizací. Každý patnáctý občan byl jeho členem a celkový počet se blížil k milionu.

ZÁVĚR

Ve své ročníkové práci jsem psal o tom, jak vypadal sport před přibližně sto lety. Dozvěděl jsem se mnoho zajímavých informací a všiml jsem si, jak úspěšná byla Československá republika ve sportech jako fotbal nebo hokej. Zmínil jsem se o olympijských hrách v Antverpách nebo o spolku Sokol, který už byl na začátku 20. století zaveden několik desetiletí.

Rozvoj sportu v Československu zpomalil v roce 1914 začátek první světové války. Mnoho sportovců bylo naverbováno do armády. Většina z nich se k jejich milovanému sportu nemohla vrátit kvůli vážným zraněním.

Rád bych se ještě zmínil o některých dalších úspěšných momentech z jiných sportů. První zlatou medaili v historii Československa získal na Olympijských hrách v Paříži v roce 1924 Bedřich Šupčík v dnes už neexistující disciplíně, kterou byl šplh na laně bez přírazu. Naši sportovci dosahují i v dnešní době pravidelně velkých úspěchů na mezinárodních soutěžích. Samostatnou kapitolu v historii české atletiky zasluhuje zesnulý vytrvalec Emil Zátopek. Český atlet století a držitel čtyř zlatých olympijských medailí, překonal celkem osmnáct světových či evropských rekordů.

RESUMÉ

In my coursework I wrote about Czechoslovak sport and how it looked like one hundred years ago. I focused on many different sports and I even mentioned Sokol, which is a czech association that focuses on getting more people to do sports. I explained how the first world war stopped the progress of sports in Czechoslovakia. I learned a lot of interesting things about the history of Czechoslovak sport and how succesful it was at the start of the twentieth century.

ZDROJE A SEZNAM LITERATURY

FUCZIK, Ondřej. *Hrdinové: největší příběhy české kopané*. Ilustroval Vojtěch ŠEDA. V Praze: Yinachi, 2017. ISBN 978-80-906930-0-5.

JENŠÍK, Miloslav, Jaroslav KOLÁŘ a Václav TICHÝ. *Gólové (půl)století československého fotbalu*. Velké Přílepy: Olympia, 2018. Gól. ISBN 978-80-7376-533-0.

Sokol (spolek) – Wikipedie

Sportovní listy | Retro

SROVNÁNÍ: Tak neskutečně se změnilo olympijské sporty za 100 let - National Geographic

Jaký plat má Ronaldo, Messi, Neymar | VímVíc.cz

Letní olympijské hry 1920 – Wikipedie

Olympic.cz > Antverpy 1920

1920 - 7. OH v Antverpách | Radio Praha

Zapomenuté olympijské disciplíny: ještěže už zmizely! | Prima Zoom

Znáte sto let hokeje? Sláva, ale i kriminál a ostuda - Aktuálně.cz

Hokejová premiéra Čechů před 100 lety: debakl s Francií | Týden.cz

Před 100 lety vznikla NHL, nejslavnější hokejová soutěž na světě - iDNES.cz

Před 100 lety byl sehrán první zápas NHL. V lize už nastoupilo přes 200 Čechů

Všesokolský slet – Wikipedie

Pershingova olympiáda – Wikipedie

Největší momenty 100 let českého sportu: dekáda 1918–1928 – ČT sport – Česká televize

Atleti překonávají světové rekordy sto let - iDNES.cz